

Chefen trivs bättre än väntat

D rastiska nedskärningar och rationaliseringar har varit en vanlig syn inom vården de senaste åren. I ljuset av en åldersdemografi som stadigast ökar efterfrågan på en redan hårt ansatt sjukvård kan man kanske förstå att ledande politiker och tjänstemän försöker sig på upprepade och omvälvande nya ingrepp.

Lyckade eller inte är dessa insatser ett sätt att leda. Ett allt vanligare grepp är externa konsulter som kommer – och går, när de skarpa åtgärderna vidtagits.

Även om uttrycket »managementkonsulten är någon som tar din klocka och försöker tala om för dig vad tiden är« kanske är orättvist, menar förbundet att sjukvårdens största tillgång är personalen och professionella yrkesutövare som leder verksamheten. Om framtidens utmaningar för vården ska klaras måste ledarskapet bland de professionella lyftas fram.

En brist i ledarskapsdiskussionen är emellertid att vi vet så lite. Någon lättillgänglig statistik över antalet chefer i dag på olika positioner och deras yrkesbakgrund går inte att finna. Inte ens för funktionen som verksamhetschef, reglerad i lagstiftningen, existerar den här typen av uppgifter. På samma sätt är chefernas och medarbetarnas attityder till chefskapet en vit fläck på kartan. Det som finns är en kliché om att chefsrollen är tråkig, besvärlig och näst intill omöjlig att trivas med.

F ör att i någon mån råda bot på kunskapsluckorna har ett projekt inom förbundet, »Chef i vården«, kartlagt läkare med chefsbefattningar, liksom kårens syn på chefsrollen. Kartläggningen är nu färdig och analyserad. Vi kan således visa en del fakta och på goda grunder göra en mängd antaganden om läkare och chefskapet i vården. Ett faktum är att det bland förbundets medlemmar närmare 1 500 verksamhetschefer. Av dessa är 62 procent män och 38 procent kvinnor. Majoriteten, 80 procent, är äldre än 50 år. Vidare anger tre fjärdedelar av dem som inte är chefer att de har en verksamhetschef som är läkare.

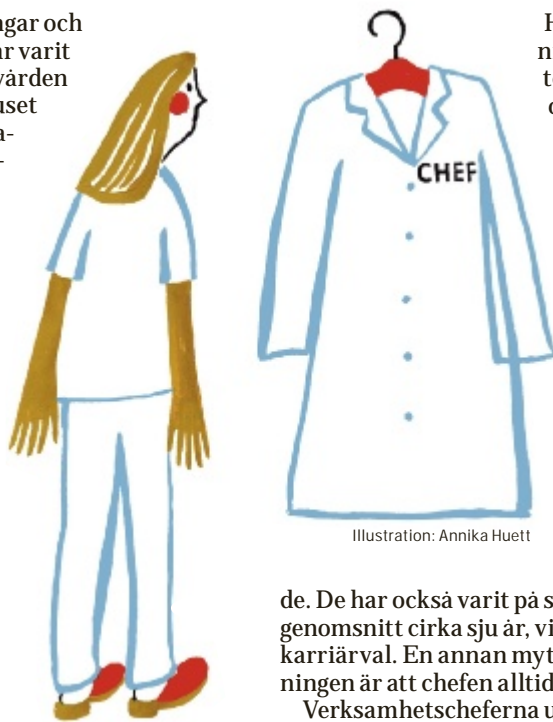

Illustration: Annika Huett

Här finns dock stor spridning mellan olika specialitetsgrupper, liksom mellan olika landsting. Inom flera landsting och specialitetsområden har också andelen läkare bland verksamhetschefer minskat under de senaste tre åren.

Uppgifter som dessa är viktiga och kräver en hel del reflektioner. Men det mest överraskande, och kanske viktigaste, resultatet är något annat. Läkare som är verksamhetschefer anser överlag att arbetet är stimulerande, utvecklande och spännande. De har också varit på sin nuvarande befattning i genomsnitt cirka sju år, vilket tyder på långsiktiga karriärval. En annan myt som avlivs i kartläggningen är att chefen alltid är utsatt och ensam.

Verksamhetscheferna upplever stöd av både överordnande och kollegor, även om det finns kritik mot den politiska och administrativa ledningen i landstingen.

S sjukvården förutsätter hög grad av autonomi och målstyrning. Signalen från verksamhetscheferna är att så inte alltid är fallet. Cheferna, särskilt de kvinnliga, betonar också en bristande balans mellan arbete och fritid. Den sammantagna bilden blir dock att läkare finner sig väl tillrätta i chefsrollen – chefskapet är ett medvetet val man trivs med.

I kartläggningen finns tecken på att vi står inför en generationsväxling. Endast en tredjedel av verksamhetscheferna tror att de är kvar på sin befattning om tre år. Därför är en annan positiv överraskning att cirka 40 procent av de som i dag inte är chefer kan tänka sig en framtida chefskarriär.

Resultaten pekar på två huvudspår för förbundets fortsatta arbete med ledarskapsfrågan. Det ena är att vi måste åstadkomma en förändrad syn och bättre förståelse för chefsrollen. Genom att ändra den negativa bilden kan vi nå framgång.

Det andra spåret är att förmå sjukvårdens arbetsgivare att mer systematiskt identifiera och fånga upp chefsämnen. Exempelvis bör läkare i större utsträckning kunna erbjudas begränsade ledningsuppdrag i förberedande syfte. På lokal och regional nivå bör det också finnas utbildningsprogram som förbereder intresserade och lämpade personer för framtida chefsuppdrag av olika omfattning.

Lyckas vi med vårt uppsåt bådär det gott för chefsförsörjningen, och den svenska sjukvårdens framtid! ■

»Läkare som är verksamhetschefer anser överlag att arbetet är stimulerande, utvecklande och spännande.«

HEIDI STENSMYREN
andre vice ordförande i
Läkarförbundet

PER JOHANSSON
utredare vid
Läkarförbundet

Kontaktuppgifter Sveriges läkarförbund:
www.lakarforbundet.se, E-post: info@slf.se
Telefon: 08-790 33 00, Fax: 08-20 57 18
Postadress: Box 5610, 114 86 Stockholm
Besök: Villagatan 5, Stockholm